

Leming, T., Eriksen, A. & Skrøvset, S. (2023). *Den første uka – introduksjon til lærerutdanninga*. Fagbokforlaget.
<https://doi.org/10.55669/oa2706>

Avslutning

Har du tenkt på hvordan framtida ser ut om fem år?

Det er ikke alt man kan ha kontroll over, og vi har blitt overrasket av hendelser vi ikke helt har forstått omfanget av. Den reisen du har vært på da du leste denne boka, har kanskje gitt deg noen nye tanker om det det å bli lærer? Til slutt har vi noen betraktninger om framtidens lærer og om det å være i utvikling i et spennende yrke.

Å TRENE PÅ DET UKJENTE

Vi har alle opplevd at noe uforutsett skjer, og at vi har vært nødt til å endre på det vi hadde planlagt å gjøre. Da er det godt å kunne improvisere! Denne delen har vi kalt å trene på det ukjente. Det kan kanskje virke som en litt underlig tittel, men vi tror at en viktig side ved det å være lærer er nettopp å være forberedt på at noe ukjent kan skje. Og derfor må vi trene på det.

Som lærer vil du oppleve situasjoner som forstyrrer den planlagte undervisningen, slik at du må endre på det du hadde tenkt å gjøre. Det kan for eksempel være at en elev skader seg i lek, eller det har skjedd noe i et friminutt som krever at du må endre din opprinnelige plan for undervisningen. Kanskje skulle du ha vist en YouTube-video i timen, men internett fungerer plutselig ikke, eller du har planlagt et opplegg som forutsetter at elevene har med seg utstyr hjemmefra, men så har mange glemt å ta det med. Når det plutselig blir godt vær etter uker med regn og du egentlig skulle undervise i matematikk innendørs, eller noen elever introduserer en interessant idé som du får lyst å ta tak i, da kan din *improvisasjonskompetanse* være nyttig. Det samme gjelder når det sårt trengs en forandring, for eksempel fordi elevene virker umotiverte og trøtte, eller det er konflikt-situasjoner blant elevene. Det kan også oppstå mer alvorlige og ekstreme situasjoner som eksempelvis en pandemi, som vil kreve mer enn vanlig omstillings- og improvisasjonskompetanse av lærere. Men også i den mer normale undervisningshverdagen er det å kunne takle det uforutsette og det ikke-planlagte en kompetanse noen lærere ofte blir utfordret på. Lærerstudenten Espen sier det slik:

Det å bli en lærer tror jeg krever mer av meg enn jeg klarer forstå per dags dato. Uforutsigbarhet er en stor del av hverdagen fordi en jobber med elever med ulik bagasje, utgangspunkt, kvaliteter, verdier, kunnskaper, synspunkter og væremåter.

Du vil i løpet av lærerstudiet tilegne deg kunnskaper i flere skolefag og i pedagogikk og elevkunnskap. Din digitale kompetanse utvikles, og du lærer hvordan deltakelse i praktisk arbeid og arbeid med estetiske læringsformer kan bidra i elevenes læringsarbeid, men også ha stor egenverdi. Dette er eksempler på innholdet i lærerutdanninga og den rolla den spiller for at du skal utvikle din kompetanse til å bli en god lærer og være en dyktig læringsleder. Både gjennom undervisningen på campus, på digitale plattformer og ved praksis i skoler trenes du i å planlegge og gjennomføre undervisning og veiledning. En god plan basert på blant annet god fagkunnskap, forståelse for elevenes

utviklingsnivå, faktorer knyttet til læringsmiljø og arbeidsmåter er viktig. Men noen ganger må du kanskje fravike planen og bruke fagkompetansen din og undervisningsferdighetene dine på en annen måte enn du først hadde tenkt.

Hvordan trene på det ukjente? Improvisasjon handler om å gjøre noe «på stående fot», noe uplanlagt. Begrepet brukes gjerne i sammenheng med kunstutøvelse, som for eksempel jazzmusikk og teater. Komponist og professor Bjørn Kruse skriver i boka *Den tenkende kunstner* (2011) om improvisasjon som en prosess der både fortid, nåtid og framtid omfattes. Det skjer noe spontant i øyeblikket når en jazzmusiker improviserer, men det på bakgrunn av et materiale som allerede er skapt. Også i teatret improviserer skuespillerne ut fra en struktur. Det som er felles for skuespilleren og jazzmusikeren, er at improvisasjon krever både kunnskap og ferdigheter, og på bakgrunn av dette kan man tørre å gjøre det som teaterinstruktør og -pedagog Keith Johnstone (1978/87) sier i boka *Improvisation og teater* at å improvisere er som å gå baklengs: Man ser hvor man har vært, men ikke hvor man går. Slik er det også i pedagogisk arbeid: For å kunne improvisere på en måte som gir elevene en god læringssituasjon, må du ha noe å improvisere ut fra.

Improvisasjon i pedagogisk sammenheng omtales blant annet av læreren Einar Krossbakken (2019). Han har skrevet et bokkapittel kalt «Dewey Square: Lærerarbeid, didaktikk og improvisasjon», der han skriver at pedagogisk improvisasjon er spontane handlinger, der man ikke har øvd inn noe eller planlagt det på forhånd. Siden man ikke kan vite hvordan resultatet blir på forhånd,

er det en viss risiko forbundet med improvisasjon i undervisningen. Man må både tørre og ha lyst til å utforske det man ikke helt vet utfallet av.

Er improvisasjonskompetanse noe man har medfødt, eller kan det trenes opp? Noen mennesker er av natur veldig spontane, og for dem er det kanskje lettere å improvisere enn for andre. Uansett er evnen til improvisasjon mulig å utvikle, og det handler i første omgang om viljen til å se muligheter og å være åpen for nye ideer eller handlingsalternativer, som for eksempel å kunne spinne videre på andres forslag og tanker. Keith Johnstone skriver om det å akseptere eller blokkere et utspill fra andre. Selv om eksemplene hans er hentet fra teaterarbeid, er det spennende å overføre tankegangen til klasserommet. Ved å si «ja, og ...» til noens ideer åpner man opp for kreativitet i stedet for å blokkere med et «nei». Å kunne «si ja» til andres ideer er også en verdifull evne å ta med seg i samarbeidet med andre lærere. Som lærerstudent og framtidig lærer skal du arbeide i team, og et vellykket teamarbeid avhenger av at man lytter til hverandre og er åpen for andres ideer.

Kanskje er du en av de mange som allerede har evnen til å improvisere? Hvis du ønsker å videreutvikle dine ferdigheter, kan ulike øvelser fra drama- og teaterfaget være nyttig for å trene opp spontanitet, lekenhet og evne til improvisasjon. I de fleste grunnskolelærerutdanningene i Norge er det litt dramaundervisning knyttet til fagene, så der vil du få en anledning til å utvikle improvisasjonskompetansen din. Keith Johnstone mener at vi

voksne har mye å lære av barns naturlige væremåte, og følgende sitat sier noe om dette:

Mange lærere ser barn som umodne voksne. Det ville måske medføre en bedre og mere «respektfuld» undervisningsform, hvis vi så voksne som visne børn. (Johnstone, 1987, s. 83–84)

Kanskje kan du bli en lærer som ikke er et «vissent barn»?

Så, hva gjør du hvis en elev har funnet noe ute i skolegården som har vekket nysgjerrighet, eller at noen begynner å fortelle om noe de har sett på Netflix dagen før? Vil du velge å ta tak i dette og «fange øyeblikket» i stedet for å gå videre på det du har planlagt for skoletimen?

Og hvordan forholder du deg til hva som skjer i verden for øvrig?

LÆREREN I VERDEN

Vi er ikke upåvirket av hva som skjer i andre deler av kloden vår, både på godt og på vondt. Derfor er det viktig at vi er i dialog med «resten av verden», en dialog hvor vi ser på læreren som kanskje en av de viktigste brikkene i samfunnet, uansett om skolen ligger i USA, i Zambia, i Norge eller på Grønland.

I all høyere utdanning i Norge i dag får et *internasjonalt perspektiv* stadig større plass. Dette betyr mer samhandling med utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer og andre aktører i hele verden.

En viktig begrunnelse for denne satsingen er blant annet at vi må kunne håndtere de globale samfunnsutfordringene vi står overfor. Mange av disse utfordringene har ingen nasjonale grenser og krever samarbeid på tvers av land og kontinent. Dette perspektivet er særlig vektlagt i stortingsmeldingen «En verden av muligheter» (Meld. St. 7, 2020–2021), og her blir også lærerutdanningene nevnt blant de utdanningene hvor dette er særlig viktig.

Dette berører også deg som lærerstudent. Stikkord som kan gi nye perspektiver på lærerrollen, kan være *brobygging over nasjonale og globale spenninger, interkulturell kompetanse, mangfold og diversitet, demokrati og medborgerskap, folkebelse og livsmestring og bærekraftig utvikling*. Disse stikkordene vil du ha med deg gjennom hele utdanninga, enten du reiser ut på utenlandsopphold eller utenlandspraksis underveis, eller om du møter dem gjennom fag i lærerutdanninga hjemme. Framtidas lærer er læreren som ser seg selv i relasjon til et framtidig globalt landskap, og som klarer å motivere til solidaritet, fred og demokrati i sitt klasserom.

En lærer må også være en kritisk tenker, som vi var inne på tidligere, og må tørre å stille spørsmål rundt sannheter mange tar for gitt. Skolen blir hele tida pepret med nye ideer fra myndigheter og private organisasjoner, foreldre/foresatte, globale aktører, sosiale medier osv.

Da må du som lærer holde hodet kaldt og spørre deg selv: Er dette riktig framgangsmåte? Er dette en god strategi? Hva ligger bak ønsket om at vi i skolen skal gjøre akkurat sånn? Hvem er det som ønsker det? Med andre ord: Du må være både analytisk og vurderende og samtidig ha en god porsjon mot! Et eksempel er

læreren som står i spagat mellom å fremme nasjonale verdier og felles kulturarv, og samtidig skape aksept og toleranse for andres verdier. Det er en halsbrekkende øvelse! Dette er mange slike spenninger og dilemmaer som du skal øve på i de årene du er i lærerutdanninga, og som du møter når du er ferdig lærer og møter elevene dine i klasserommet. Som lærer vil du være i kontinuerlig profesjonell utvikling, og dette gjør kanskje yrket ditt ekstra interessant – du blir aldri ferdig utdannet.

Du skal være profesjonell, samtidig som du skal ha hjertet på plass for elevene dine. For dem er du kanskje den viktigste personen, og du har stor betydning for deres liv. Litt av et ansvar, ikke sant?

Men du verden, så spennende. Velkommen til lærerutdanninga!

